

Groei en bloei van de amateur blaasmuziek in Nederland

1 Inleiding

In de afgelopen jaren heeft de KNFM/VNM Commissie een brede discussie geëntameerd rondom het thema Groei & Bloei (G&B). Dit heeft uiteindelijk geleid tot een tweetal discussiebijeenkomsten met bestuurders en dirigenten (Heel 60 deelnemers en Breda 45 deelnemers). De andere geplande bijeenkomsten in de rest van het land zijn, ondanks hernieuwde oproepen via diverse wegen en herplanning, niet gerealiseerd a.g.v. een zeer laag aantal deelnemers (minder dan 10).

Op basis van de discussie zoals gevoerd met diverse betrokkenen in het veld (diverse experts van LKCA/Kunstfactor en WMC, regionale en landelijke bestuurders van KNFM en VNM, lokale bestuurders, RIC poortwachters en juryvz's) en de in de afgelopen maanden gehouden regionale discussies komt de KNFM/VNM Commissie Blaasmuziek tot de onderstaande aanbevelingen.

2 Aanbevelingen

A Verbeteringen huidige concourssysteem (nadere toelichting zie bijlage 1)

- 1 Concoursvormen
 - (a) Erkenning geäuspiciëerde concoursen
 - (b) Jury aan huis
- 2 Repertoire
 - (a) Voorbeeldbezetting
 - (b) Sterrepertorium
- 3 Jurering
 - (a/c) Betere uitleg van de jurering en mondelinge terugkoppeling aan dirigent/bestuur

B Ontwikkeling andere concourssystemen (nadere toelichting zie bijlage 2)

- 1 Orkestpresentatie ('trajectcontrole')
- 2 Idealistisch/realistisch concours
- 3 One-world-system (resp. andere nieuwe beoordelingssystemen)

C Ontwikkeling andere methoden van kwaliteitsborging (nadere toelichting zie bijlage 3)

- 1 Dirigenten
 - (a/b) Dirigentenopleiding breder en topdirigenten voor lagere divisies
- 2 Juryleden
 - (a) Juryopleiding
- 3 Besturen
 - (a) Bestuursvaardigheden
- 4 Monitoring
 - (b) Portfoliosysteem
 - (c) Orkestcoaching (zie ook B1)

3 Advies

A) Verbeteringen huidig concourssysteem

De voorgestelde aanpassingen zijn alle van beleidsmatige aard en met beperkte inspanningen in te voeren.

Realiseerbaarheid: Korte termijn (tweede helft 2014).

Actie door: Aanbevolen wordt om deze maatregelen te laten concretiseren door de nieuwe KNMO Doelgroepcommissie Blaasmuziek en hen aan het bestuur KNMO te laten adviseren over invoering hiervan.

Kosten: Geen.

B) Ontwikkeling van andere concourssystemen

Deze drie opties impliceren alle een fundamenteel andere aanpak van het concourswezen. Een eerste experiment met B1 (Orkestpresentatie; harmonie St.Caecilia Best) is zeer succesvol verlopen. Deze opties moeten verder worden uitgewerkt in operationele termen. Wat betreft het one-world-system wordt aanbevolen de evaluatie van WMC en de verdere ontwikkeling hier af te wachten. Ook de Vlamo werkt momenteel aan een evaluatie hiervan.

Realiseerbaarheid: Ontwikkeling vraagt minimaal een jaar, invoering op zijn vroegst vanaf begin 2015.

Actie door: Aanbevolen wordt om de KNMO Doelgroepcommissie Blaasmuziek een en ander te laten uitwerken in een concreet plan van aanpak voor de beide voorstellen B1 en B2 en hiermee een of meer experimenten uit te voeren i.s.m. orkesten die dit wensen. Voor B3 (one-world-system) wordt aanbevolen de ontwikkelingen bij WMC en Vlamo te volgen en op basis daarvan op een gepast moment tot een aanpak te komen voor Nederland.

Kosten: € 2000 (B1: ontwikkeling en kosten uitvoering) resp. € 1000 (B2: ontwikkeling).

C) Ontwikkeling van andere vormen van kwaliteitsborging

De opties in deze categorie leiden voor een groot deel tot opleidingsprogramma's (dirigenten, juryleden, bestuursleden).

Realiseerbaarheid: Ontwikkeling start in 2014, invoering vanaf 2015.

Actie door: Aanbevolen wordt om opties C2 (juryopleiding) en C4 (monitoring) te laten uitwerken in concrete plannen door de Doelgroepcommissie Blaasmuziek. Uitwerking van C1 (dirigentenopleiding) en C3 (bestuursvaardigheden) moet worden geïnitieerd door DB KNMO, waarbij nauwe samenwerking nodig is met BvOI richting Nederlandse conservatoria(C1) en met de regionale bonden (C3).

Kosten: € 1000 (C2: ontwikkeling). Voor C3 zullen er separaat externe middelen (ca. € 100.000/jaar) moeten worden gezocht bij overheden.

4 Communicatie

We zijn er niet met een mooi plan. Het realiseren van een verandering betekent dat de essentie hiervan gecommuniceerd moet worden en dat er formele beslissingen genomen moeten worden. Het communicatieplan tot aanvang implementatie staat in bijlage 4.

- Informeren: Besturen van KNFM, VNM en regionale bonden/afdelingen zijn op de hoogte gebracht van Groei & Bloei en gevraagd om formeel te reageren op de notitie. Datzelfde geldt ook voor RIC, LKCA en vele andere experts in het veld. Ook Klankwijzer heeft ruime aandacht hieraan besteed.
- Communiceren: Betrokkenen in het veld (lidverenigingen, dirigenten en juryleden) zijn breed betrokken bij Groei&Bloei en op de hoogte gebracht van wat er aan

de hand is, wat we hieraan willen gaan doen en hoe we dat willen realiseren. Zij hebben de mogelijkheid gehad om op een interactieve wijze te reageren op de plannen.

- Beslissen: Op basis van de reacties in de vorige stappen is de voorliggende definitieve versie van de notitie gemaakt. Hierover zal het bestuur van de KNMO een besluit moeten nemen, zodat gewenste veranderingen daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden.

5 Tot slot

De scheidende KNFM/VNM Commissie Blaasmuziek beveelt aan om deze nota voor te leggen aan AB/ALV en daarna de regie over de ontwikkeling en implementatie in handen te leggen van de nieuwe KNMO Doelgroepcommissie Blaasmuziek.

De KNFM/VNM Commissie Blaasmuziek

Jan van den Eijnden (LKCA)
Pieter Peters (KNMO/KNFM)
Wop Schat (KNMO/VNM)

Toon Peerboom (KNMO/VNM)
Teun Roodenburg (KNMO/KNFM)
Alex Schillings (Expert)

Bijlagen

- 1) Verbeteringen huidige concourssysteem
- 2) Ontwikkeling andere concourssystemen
- 3) Ontwikkeling andere methoden van kwaliteitsborging
- 4) Communicatieplan

Bijlage 1

Uitwerking A: verbeteringen huidige concourssysteem

1 Concoursvormen

(a) Geauspicieerde concoursen Ook niet-bondsconcoursen (NBK, ONFK, WMC, Tema Tielen, regionale festivals, ...) gaan meetellen bij divisiebehoud, mits zij voldoen aan auspiciëringscondities*). Bij deelname aan een geauspicieerd concours krijgt een vereniging eenmalig twee jaar uitstel van de reguliere concoursverplichting.

(*) Auspiciëring houdt in dat er minimaal twee juryleden actief zijn die afkomstig zijn van de landelijke jurylijst [N.B. hoe om te gaan met buitenlandse juryleden?], dat het gespeelde programma bestaat uit werken afkomstig uit het groot/klein repertoire van de betreffende divisie en dat het reglement van het concours is goedgekeurd door de KNFM/VNM Commissie Blaasmuziek.

(b) Jury aan huis Orkesten kunnen zich laten beoordelen op een plaats naar keuze (bijv. in de eigen concertruimte tijdens een concert): 'jury aan huis', mits accommodatie voldoet aan de gestelde eisen t.a.v. akoestiek, temperatuur en geschiktheid voor publiek (te beoordelen door de KNFM/VNM Commissie Blaasmuziek). Deze beoordeling moet gezien worden als een regulier concertconcours, met het verschil dat in dit geval slechts één orkest deelneemt. Er zijn ook nu drie juryleden (aan te wijzen door de bond waarvan de betreffende vereniging lid is) en de kosten voor jurering, keuring accommodatie en concoursorganisatie komen ten laste van de vereniging. De jury beoordeelt ook (achteraf) de locatie met het oog op toekomstig gebruik. Verder dezelfde condities als een regulier concertconcours.

2 Repertoire

(a) Voorbeeldbezetting De werken in het klein repertoire kunnen alle gespeeld worden in de zogenaamde voorbeeldbezetting van harmonie en fanfare. De formulering van deze voorbeeldbezetting zal in samenwerking met het Repertoire Informatie Centrum (RIC) worden bepaald.

(b) Sterrepertorium In plaats van het klein en groot repertoire komt er een sterrepertorium (200 à 300 werken geselecteerd op basis van goede inhoudelijke criteria), waaruit orkesten hun programma kiezen. Dit sterrepertorium omvat het groot repertoire waarin jaarlijks een aantal nieuwe werken opgenomen, waarvan een aantal 'met ster' (d.w.z. aanbevolen door de selectiecommissie).

3 Jurering

(a) Uitleg De bedoeling, opzet en beoordelingsmanier van concertconcoursen wordt uitgelegd door een jurylid aan publiek en deelnemers. Dat zou bijvoorbeeld kunnen voorafgaan aan een concours, in de pauze of voor de prijsuitreiking. Dit kan ook bij een orkest plaatsvinden in het kader van de voorbereiding op concoursdeelname resp. bij het faciliteren van een orkest bij het beslissen over concoursdeelname, de divisie waarin men wil uitkomen en de werken die men wil spelen.

(c) Mondelinge terugkoppeling Met elke dirigent van een deelnemend orkest wordt na afloop van het dagdeel waarin men optrad een toelichtend gesprek gevoerd door een van de juryleden.

Bijlage 2

Uitwerking B: Ontwikkeling andere concourssystemen

1 *Orkestpresentatie*

Niet alleen de prestatie tijdens het concours telt maar vooral ook de procesmatige aanloop daar naartoe. Op grond van een aantal criteria kunnen orkesten ook gewaardeerd worden (punten?). De ontwikkelingscurve ('trajectcontrole') wordt belangrijker dan de 'prestatie' tijdens het 'concours' op zich: daarmee wordt gestimuleerd dat men investeert in de musici van het orkest zelf en niet in het 'snelle' succes van ingekochte professionals. Verdere uitwerking in bijlage 4.

2 *Idealistisch/realistisch concours*

Orkesten hebben de keuze tussen concoursdeelname op basis van hun werkelijke orkestsamenstelling of op basis van een orkest dat zodanig is aangevuld dat de ideale bezetting wordt gerealiseerd. Idealistisch concours is de huidige praktijk. Realistisch concours is de andere aanpak waarbij een orkest aantreedt in de werkelijke bezetting en impliceert o.a. dat de deelnemende verenigingen vooraf bij de jury aangeven waarom men deelneemt en hoe men de te spelen werken wil interpreteren met de beperkte bezetting. Verdere uitwerking in bijlage 5.

3 *One-world-system*

Er is geen onderscheid meer in divisies, bij een concours wordt zowel de kwaliteit van het uitgevoerde programma, de uitvoering van het programma als het effect beoordeeld (zie het one-world-system dat in 2013 tijdens mars&show- en podiumwedstrijden van WMC is toegepast). Dit is een lange termijn actie, waarover pas kan worden geoordeeld na de resultaten van WMC en de afweging of resp. hoe dit te gebruiken bij concertwedstrijden.

Uitwerking C : Ontwikkelen andere methoden van kwaliteitsborging

1 Dirigenten

(a) Dirigentenopleiding breder Dirigenten worden niet alleen opgeleid tot concertdirigent maar hebben tevens de vaardigheden om orkesten te begeleiden naar het bij hen passende niveau (incl. kwaliteitsmonitoring) en om i.s.m. besturen de juiste strategische keuzes te maken ('de dirigent als orkestmanager'). De drie competentiepijlers waarop het goede functioneren van een orkest is gebaseerd zijn:

- muzikaal-artistieke competenties;
- bestuurlijke competenties;
- competenties m.b.t. imago, promotie en jeugdbeleid.

De huidige 'moderne' dirigent richt zich niet alleen op de muzikaal-artistieke competenties, maar ook op de beide andere: hij/zij stimuleert en adviseert daarin als de 'enige' professional van het orkest. De 'luxe' dat een dirigent zich voornamelijk of alleen maar op het eerste domein hoeft te richten of dat jonge dirigenten (abusievelijk) denken dat zij de gebaande paden van hun succesvolle voorgangers zoveel mogelijk dienen te volgen is bij de meeste orkesten voorbij.

Dit is een actie die moet worden genomen richting conservatoria en BvO.

(b) Topdirigenten lagere divisies Dirigenten worden niet alleen opgeleid tot topdirigent voor een concertdivisie orkest maar ook tot topdirigent (toppedagoog) voor de meerderheid van orkesten in de lagere divisies. Ook dit is een actiepunten richting conservatoria en BvO.

2 Juryleden

(a) Juryopleiding Juryleden worden opgeleid en voortdurend bijgeschoold zodat ze niet alleen volledig op de hoogte zijn van alle relevante muzikale en jureringsaspecten maar ook alle benodigde vaardigheden bezitten om beoordelingsresultaten terug te koppelen aan deelnemende dirigenten en orkesten. Het gaat dan om vaardigheden en competenties die heel concreet getraind dienen te worden. Denk daarbij bijvoorbeeld aan:

- het jurylid dat zich realiseert dat alle kunstbeleving en beoordeling subjectief is en wat daar de consequentie van is bij het jureren;
- het jurylid dat pedagogisch/didactisch weet om te gaan met orkesten/dirigenten waarbij sprake is van een povere muzikaal/artistieke meerwaarde;
- het jurylid dat een positief opbouwend gesprek voert met een dirigent en of orkestvoorzitter;
- het jurylid dat in woord en geschrift goed kan communiceren als professional ten dienste van de amateurmusicus.

3 Besturen

(a) Bestuursvaardigheden Er zijn opleidingsinstrumenten beschikbaar die de bestuurlijke vaardigheden van besturen en bestuursleden ontwikkelen zodat deze i.s.m. hun dirigent een adequaat toekomstbeleid en kwaliteitsplan kunnen ontwikkelen en uitvoeren voor hun orkest en hun muzikanten bewust laten zijn van hun bijdrage aan het orkest. Besturen worden tevens geschoold om een zelfbewuste positief-kritische houding aan te nemen t.o.v. hun dirigent om op basis daarvan te komen tot een voor beide partijen zinvolle samenwerking ten dienste van de vereniging. Dit is een actie die genomen moet worden door de KNFM/VNM resp. aangesloten bonden. Daarbij moet nadrukkelijk aandacht zijn voor de artistieke competenties, de bestuurlijke competenties en het opleidings- en jeugdbeleid.

4 *Monitoring*

Er wordt een aantal instrumenten voorgesteld, die op basis van vrijwilligheid te gebruiken zijn door verenigingen. Ze moeten door de KNFM/VNM ontwikkeld worden in samenwerking met externe deskundigen.

(b) Portfoliosysteem Orkesten houden een portfolio bij van hun ontwikkeling (volgens een nog vast te stellen methodiek) en op basis daarvan wordt de kwaliteitsontwikkeling gevolgd. Onderdeel hiervan is in elk geval een concert dat door een beoordelingscommissie wordt bezocht.

(c) Orkestcoaching Orkesten worden jaarlijks door een deskundige (dirigent, jurylid, docent) geëvalueerd n.a.v. hun programma van het afgelopen jaar en het bijwonen van een repetitie. Deze aanpak is zowel te zien als ontwikkelingsstimulans als monitoring.

Bijlage 4

Communicatieplan

Aug 2013	<u>Definitief akkoord KNFM/VNM Commissie Blaasmuziek</u> KNFM/VNM Commissie Blaasmuziek geeft zijn definitieve akkoord aan de nota voordat deze verder wordt verspreid.
Sept 2013	<u>Informereren van besturen KNFM, VNM en regionale afdelingen en bonden</u> De definitieve versie van deze nota wordt voor commentaar toegezonden aan de besturen van KNFM, VNM en de regionale afdelingen en bonden. Tevens wordt de notitie voor commentaar toegezonden aan RIC en LKCA.
Okt/dec 2013	<u>Informereren van lid-verenigingen en dirigenten over de inhoud van dit plan</u> Er wordt een vijftal regionale communicatiebijeenkomsten georganiseerd in het noorden, westen, oosten, midden en zuiden van het land. Groei&Bloei wordt gepresenteerd incl. de voorgestelde maatregelen. Aanwezig wordt gevraagd hierop te reageren.
Okt/maart 2014	<u>Informereren van de betrokkenen in het jureringscircuit</u> In de reguliere bijeenkomsten van de KNFM/VNM Commissie Jurering Blaasmuziek en het College van Juryvz's zijn de betrokkenen bij jurering geïnformeerd op een vergelijkbare wijze.
Maart 2014	<u>Informereren van bestuur KNMO en regionale bonden</u> De definitieve versie van deze notitie wordt toegezonden aan de besturen van KNMO en de regionale bonden.
April 2014	<u>Formele besluitvorming door AB van de KNMO</u> De nieuwe Nederlandse federatie neemt de formele beslissing over de voorstellen in deze notitie en zet de acties aan.
April 2014	<u>Start implementatie</u>